

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 2889

Tarih : 16-11-2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Darbe yapan ve darbe girişiminde bulunanların isimlerinin kamu kurum ve kuruluşları ile cadde, sokak, park gibi kamu alanlarına verilmemesi ile var olan isimlerin kaldırılmasına hakkında kanun teklifi, gerekçesiyle birlikte ektedir.

Gereğini arz ederim

Cengiz Çiçek
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 17-11-2023	Esas No: 2/1780

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
16 Kasım 2023
Numara:

TBMM GENEL MURAK
16 Kasım 2023
No: 1326473

GEREKÇE

Türkiye siyasi tarihi, darbelerin sıkça yaşandığı bir darbeler tarihidir. Devlet ile toplum, darbe ile demokrasi ikilemleri Türkiye'nin siyasi tarihini arka planda takip etmiş ve kimi zaman devlet akli darbeye toplumu hizaya getirmek istemiştir. Nitekim 12 Eylül gibi küresel kapitalizme eklenme başta olmak üzere çok sayıda darbe örneği, temelde farklılıkları ve toplumsal hak taleplerini bastırmaya yöneliktir gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de toplumun demokrasi ve özgürlük mücadelesine yönelik darbeler tek yönlü ve biçimli gelişmemiştir. Zira darbe, sadece apoletlilerin silahla gerçekleştirdikleri bir fiil değildir. Demokratik siyasetin ve toplumsal mücadelenin önünü kesmek için meşruiyet aranmaksızın devreye konulan her teşebbüs darbeci anlayışın zuhur etmesinin örneği olmuştur. Bu kapsamda, Şark Islahat Planı'ndan tedip ve tenkil hareketlerine, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamından OHAL bölge valiliklerine kadar birçok olay darbe mekaniğinin dinamik unsurları olmuştur.

Demokratik siyasetin geriye itildiği ve toplumsal itirazların şiddet ile karşılık bulduğu her dönemde; siyasi iktidarlar ile bürokrasi el ele vererek darbe mekaniğini canlı tutmuştur. Kuşkusuz kodları kuruluşu kadar uzanan bu sistem, halk korkusu ve düşmanlığını bağrında taşımıştır. Düşmanlık ve korku, sistemin farklılıklara ve topluma karşı her daim seferberlik durumunda olmasına neden olmuştur. Bu seferberlik hali, kolluk güçlerine verilen sınırsız yetki ile cezasızlık politikaları güvencelerinde vücut bulmuştur.

Cumhuriyet tarihinde yaşanan her darbe ve darbe girişimiyle toplumun geleceği ipotek altına alınmış, onarılması güç yaralar açmıştır. Özellikle 12 Eylül darbesi, kapitalizmin neoliberal aşamasına tam uyumu sağlama ve toplumu Türk-İslamcılık ideolojisi ekseninde mühendislik pratiğiyle şekillendirme arayışının temel yapı taşı olarak müstesna bir yerde durmaktadır. Dahası, 12 Eylül darbesi hukukuna göre dizayn edilmiş, devlet yapılanması ve kurumları, idari yapı cunta zihniyetine göre oluşturulmuş, darbeciler kendi vesayetini ve statükosunu kurmuşlardır. Bu statüko iktidarlar değişse de varlığını farklı biçimlerde korumuştur. Nitekim AKP hükümetleri de bu kervanın yolcularından biri olmuştur. 12 Eylül ile hayata geçirilen birçok yasa ve uygulamayı eleştirirken, bunları üzerinde hakimiyet kurduktan sonra kendi çıkarı lehinde kullanmıştır. Öte yandan her türlü çokluk söylemine karşı rejimin toplum ve demokrasi ile kurduğu negatif ilişkiyi içselleştirmiştir.

Yeni Anayasa tartışmalarını her fırsatta diline dolayanların samimiyet testlerinden birisi de darbe yaptıkları için resmî ideoloji tarağından kahramanlaştırılan ve modern bir mit haline getirilen kişilerin kamusal alandan silinmesidir. Demokrasi tarihi açısından bu isimler olsa olsa bir utanç müzesinin konusu olabilirler. Nitekim darbelere maruz kalmış ülkelerin birçoğunda darbe yapanlar yargılanmış ve adlarının bir daha anılmamak üzere silinmesi için büyük çaba gösterilmiştir. Türkiye'de ise böyle bir yüzleşme ve hesaplaşma gerçekleşmediği gibi birçok okul, bulvar, cadde, sokak, park gibi kamu kurumu ve kamusal alanlarda darbecilerin isimleri yaşatılmaktadır. 1960 darbecilerinden Cemal Gürsel'den 12 Eylül Darbesinin lideri Kenan Evren'e kadar birçok darbecinin ismi onlarca okul, kışla gibi kamu kurumlarının yanı sıra birçok cadde ve sokakta varlığını korumaktadır. Bu durum yeni anayasa tartışmaları yapanlar

için bir samimiyet ölçüsü ve yeni yaşamın inşasında olmazsa olmazlardan olan hakikatlerle yüzleşme açısından kabul edilemez bir durumdur.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu madde ile darbe yapan ya da darbe girişiminde bulunanların adlarının kamu kurum ve kuruluşları ile bulvar, cadde, sokak, park gibi kamu alanlarına verilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Darbe yapanlar ile darbe girişiminde bulunanların adlarının verildikleri kamu kurum ve kuruluşları ile bulvar, cadde, sokak, park gibi kamu alanlarından 3 ay içerisinde kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

DARBE YAPAN VE DARBE GİRİŞİMİNDE BULUNANLARIN İŐİMLERİNİN KAMU KURUM VE KURULUŞLARI İLE CADDE, SOKAK, PARK GİBİ KAMUSAL ALANLARA VERİLMEMESİ VE VAR OLANLARIN KALDIRILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- Sivil yönetimleri devirmek amaçıyla Cumhuriyet tarihi boyunca yapılan darbelerin ve darbe girişimlerinin faillerinin isimleri hiçbir şekilde, kamu kurum ve kuruluşlarına; cadde, sokak, park gibi kamu alanlarına verilemez.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu yasanın yrrlēe girdiēi tarihten itibaren Cumhuriyet tarihi boyunca yapılan darbe ve darbe girişimlerinde yer alanların isimlerini taşıyan kamu kurum ve kuruluşları ile cadde, sokak, park gibi kamu alanlarının isimleri 3 ay içerisinde yetkili makamlarca deēiřtirilir.

MADDE 2- Bu kanun yayımı tarihinde yrrlēe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.